

Barbaros Mh. Ahlat Sk. Varyap Meridian Sitesi

E1 Blok Kat:23 D:153 Batı Ataşehir / İSTANBUL / TÜRKİYE

Tel: +90.216 510 00 39 – 40 Faks: +90.216 510 00 38

E-mail: ismail@mustafatopaloglu.av.tr

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU DAVALARI VE İCRA SÜRECİ

Stj.Av. Sude ÇELİK

Elif Janset KOÇ

1. TTK m. 553 Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu Kavramı

6102 sayılı TTK m. 553 kapsamında anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun doğabilmesi için kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün kusurlu şekilde ihlal edilmesi, bu ihlal nedeniyle zarar meydana gelmesi ve ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir. Yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken şirket menfaatlerini gözeterek özen ve bağlılık yükümlülüğüne uygun hareket etmeleri de bu sorumluluk rejiminin temelini oluşturur. Bu çalışmanın konusu sorumluluğun bütün unsurlarının teorik olarak incelenmesi değil, sorumluluk davası sonucunda hükmedilen tazminatın ilamlı icra yoluyla tahsili sürecinin anlatılmasıdır.

Bu nedenle öncelikle hangi zarar türünün meydana geldiğinin belirlenmesi gerekir. TTK m. 553 bakımından doğrudan zarar ile dolaylı zarar ayrımı, yalnızca dava hakkının belirlenmesi bakımından değil, hükmedilen tazminatın kime ödeneceği ve ilâmın kim tarafından takip edileceği bakımından da belirleyicidir.

TTK m. 553 bakımından yalnızca bir görev veya yetkinin ihlal edilmiş olması yeterli olmayıp ihlal edilen düzenlemenin yükümlülük niteliği taşıması ve şirket, pay sahipleri veya şirket alacaklılarının menfaatlerini korumaya yönelik olması gerekmektedir. Bu yükümlülüklerin kusurlu şekilde ihlali sonucunda zarar meydana gelmesi hâlinde ise yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğundan Doğan Zarar Türleri

Bu ayırım ve buna bağlı hukuki sonuçlar, aşağıda ilgili başlıklar altında ayrı ayrı ele alınacaktır.

2.1 Yönetim Kurulu Üyelerin Sorumluluğuna Neden Olan Zarar Kavramı

Şirket yöneticilerinin sorumluluğunun gündeme gelmesi hâlinde, öncelikle meydana gelen zararın hangi malvarlığında meydana geldiğinin ve bu zararın doğrudan zarar mı yoksa şirket zararının pay sahibi veya alacaklıya yansımaları niteliğinde dolaylı zarar mı olduğunun belirlenmesi gerekir. Bu ayırım; davacı sıfatını, talep edilebilecek tazminatın kime ödeneceğini, genel kurul kararına ihtiyaç bulunup bulunmadığını ve nihayet ilâmın kim tarafından takip edilebileceğini doğrudan etkiler. Bu nedenle uygulamada ilk yapılması gereken, zararın kime ait olduğu, davayı kimin açtığı ve hükmedilecek tazminatın kime ödeneceği sorularının ayrı ayrı cevaplandırılmasıdır.

Sorumluluk davasında kusur, zarar ve illiyet bağına ilişkin vakıa ve deliller kural olarak taraflarca ortaya konulur, hâkimin re'sen araştırma ilkesi burada geçerli değildir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 24 ve m. 25 hükümleri uyarınca dava şartları ve kamu düzenine ilişkin hususlar mahkemece re'sen gözetilir. Bir diğer husus dolaylı-doğrudan zararın ortaya çıkan vakıa açısından önemini gözetmek gerekir.

2.2 Doğrudan Zarar

Doğrudan zarar, yönetim kurulu üyesinin eylemi sonucunda şirketin zararından bağımsız olarak pay sahibinin veya şirket alacaklısının kendi malvarlığında meydana gelen zarardır. Doğrudan zarar bakımından hükmedilen tazminat, zarar gören kişinin kendi lehine hükmedilir ve ilâm buna uygun şekilde icra edilir.

Doğrudan zarar TTK m. 553/1, pay sahipleri ve alacaklıların doğrudan zararlarından yöneticilerin sorumluluğunun dayanağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda kanuna aykırı bilanço nedeniyle pay sahibinin uğradığı zarar veya şirketin mali durumu hakkında verilen yanıltıcı bilgilere güvenerek kredi sağlayan alacaklının uğradığı zarar doğrudan zarara örnek gösterilmektedir. Pay sahipleri ve alacaklılar, doğrudan zararlarının kendilerine ödenmesini talep edebilirler. Bu tür sorumluluk davalarının TTK m. 553 vd. hükümlerine tabi olduğu öğretide baskın olarak kabul edilmektedir. Doğrudan zararın gerçekleştiğinin ve zarar miktarının ortaya konulmasına ilişkin iddia ve ispat yükü davacıya aittir.

2.3 Dolaylı Zarar

Dolaylı zarar, ortaklık malvarlığında meydana gelen zararın pay sahipleri ve şirket alacaklılarının malvarlığına yansımaları sonucunda ortaya çıkan zarardır. Ortaklığın malvarlığının azalması, pay sahiplerinin paylarının değerinin düşmesine ve alacaklıların alacaklarını elde edememe riskinin doğmasına neden olabilmektedir. Örneğin şirket mal varlığında meydana gelen azalma nedeniyle pay sahibinin alacağı kâr payı düşecek, alacaklılar da alacaklarını alamaz hale geleceklerdir. Türk hukukunda yansımaları yoluyla uğranılan zararların

tazmini kural olarak mümkün olmayıp, dolaylı zararın talep edilebilmesi kanunda öngörülen hâllerle sınırlıdır. TTK m. 553 vd. hükümlerinde pay sahipleri ve alacaklılara şirketin uğradığı zarara ilişkin tanınan dava açma imkânı tanınmıştır. Ancak aynı hükümlere göre pay sahibi, açacağı sorumluluk davasında hükmedilen tazminatın kendisine değil ortaklığa ödenmesini talep etmesi zorunludur. Böylece ortaklığın uğradığı zararın giderilmesiyle pay sahibi ve alacaklıların dolaylı olarak uğradıkları ekonomik kaybın da giderilmesi amaçlanmıştır. Yargıtay uygulamasına göre, dolaylı zarara ilişkin tazminatın şirkete ödenmesi yerine doğrudan pay sahibine ödenmesinin talep edilmesi hâlinde, davanın husumet yönünden reddine karar verilmektedir.

3. Yönetim Kurulu Üyelerine Dava Açılması

TTK madde 553 uyarınca şirketin uğradığı doğrudan zararlara karşı şirket, ortaklar ve alacaklılar dava açabilecek kişilerdir. Dolaylı zarara istinaden açılacak davada ise dava açma yetkisi şirkete ve ortaklara tanınmıştır.

3.1 Şirket Tarafından Açılacak Sorumluluk Davası

Şirketin kendi yönetim kurulu üyesine karşı TTK m. 553 kapsamında sorumluluk davası açması hâlinde, şirket hem zarara uğrayan hem de hükmedilen tazminatın maddi anlamda hak sahibi olan taraftır. Bu nedenle davanın kabulü hâlinde tazminat şirket lehine hükmedilir. Söz konusu ilâmın icrasında da alacaklı sıfatı şirkete ait olur.

6102 sayılı TTK, 6762 sayılı ETTK'dan farklı olarak şirket zararının talep edilmesi bakımından hem talepte bulunabilecek kişiler hem de aranan şartlar yönünden önemli değişiklikler getirmiştir. Bu değişikliklerden biri, şirket zararının talep edilebilmesi için genel kurul tarafından bu yönde bir karar alınmasının zorunlu tutulmamasıdır. Bununla birlikte, TTK m. 479/3-c'de oyda imtiyazın uygulanamayacağı kararlar arasında sorumluluk davası açılması kararına da yer verilmesi, yeni sistemde genel kurul kararının gerekip gerekmediği konusunda doktrinde farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

TTK döneminde sorumluluk davası açılabilmesi için genel kurul kararı alınmasını açıkça zorunlu kılan bir hüküm bulunmamasına rağmen Yargıtay, ETTK dönemindeki yaklaşımını sürdürerek şirket tarafından açılacak sorumluluk davalarında genel kurul kararının alınmasını dava şartı olarak değerlendirmektedir.

Şirket adına sorumluluk davası genel kurul kararı alındıktan sonra yönetim kurulu tarafından açılır. Yönetim kurulu davada şirketi temsil eder. Ancak tüm yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılması halinde, şirketi davada temsil etmesi için temsil kayyımı tayin edilmesi gerekir.

Bu arada son Yargıtay uygulamalarına göre, pay sahipleri tarafından yönetim kurulu üyelerine karşı dolaylı zararın tazmini için açılacak sorumluluk davalarında genel kurul kararı gerekmediğini belirtelim.

Dolayısıyla uygulamacı bakımından dava açılmadan önce, davalı yönetim kurulu üyesi ve dava konusu işlemler bakımından usulüne uygun bir genel kurul kararı bulunup bulunmadığı kontrol edilmelidir.

3.2. Pay Sahibi Tarafından Açılacak Sorumluluk Davaları

TTK m. 555/1 uyarınca şirketin uğradığı zararın tazminini şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Ancak pay sahibinin şirket zararına ilişkin dava açması, hükmedilen tazminatın pay sahibinin kişisel alacağı hâline gelmesi sonucunu doğurmaz. Bu nedenle pay sahibinin açtığı davalarda, zararın doğrudan mı yoksa şirket zararının yansması niteliğinde dolaylı mı olduğunun baştan belirlenmesi gerekir.

3.2.1 Pay Sahibinin Sadece Doğrudan Zarar Nedeniyle Açacağı Dava

Pay sahibinin şirketin zararından bağımsız olarak kendi malvarlığında meydana gelen bir zarar nedeniyle açtığı davanın konusu olan tazminat, doğrudan kendisinin zararının karşılığıdır. Bu tür davalarda pay sahibi, kendi lehine hükmedilecek olan tazminat ilamının icrasını da yine kendi lehine yürütecektir.

3.2.2 Pay Sahibinin Sadece Dolaylı Zarar Nedeniyle Açacağı Dava

Pay sahibinin şirketin uğradığı zararın giderilmesi amacıyla TTK m. 555/1 kapsamında dava açması hâlinde tazminatın şirkete ödenmesi gerekir. Burada pay sahibi davacı ve takip işlemini gerçekleştirebilen kişi olabilmekle birlikte, şirket zararının karşılığı olan tazminat üzerinde maddi anlamda hak sahibi değildir.

Pay sahibinin dolaylı zararın tazmini için kanundan doğan dava hakkını kullanması için şirketin genel kurulundan ayrıca dava açılması yönünde karar alınması gerekmez. Çünkü pay sahibinin TTK m. 555/1 kapsamında sahip olduğu dava hakkı, şirketin dava açma iradesinden bağımsız olarak kanunen tanınmış bir yetkidir.

3.2.3 Doğrudan ve Dolaylı Zarar Davalarının Birlikte veya Ayrı Ayrı Açılması

Bazı durumlarda pay sahibinin hem kendi malvarlığında meydana gelen doğrudan zararı hem de şirket malvarlığında meydana gelen zararın kendisine yansması niteliğindeki dolaylı zararı aynı anda söz konusu olabilir. Bu tür durumlarda birbirinden tamamen farklı iki zarar türünün birbirine karıştırılmaması gerekir. Pay sahibi şartları varsa açacağı tek bir sorumluluk davasında doğrudan zararının kendi lehine, şirket zararına ilişkin talebinin ise şirket lehine hükmedilmesini isteyebilir.

Bu taleplerin aynı dava içinde ileri sürülmesi halinde, dava dilekçesinde her bir talebin hukuki sebebi, zarar sahibi ve tazminatın yöneldiği kişi açıkça ayrıştırılmalıdır. Özellikle söz konusu davada verilen ilâmın icrası bakımından doğrudan zarar için pay sahibinin kendi lehine, dolaylı zarar için ise şirket lehine tahsilat yapılacağı takip talebine yansıtılmalıdır.

4. Sorumluluk Davasında Hükmedilen Tazminatın İcra Süreci

Bu husus, somut olayın özellikleri ve ortaya çıkabilecek farklı ihtimaller dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilecektir.

4.1 Şirketin Aldığı Tazminat Hükümünü İcra Takibine Koyması

TTK m. 553 kapsamında şirket tarafından açılan sorumluluk davası sonucunda şirket lehine tazminata hükmedilmesi hâlinde, hükmedilen para alacağının tahsili İİK m. 32 ve devamı hükümleri uyarınca ilâmlı icra yoluyla gerçekleştirilebilir.

Şirket, lehine verilen mahkeme ilâmını icra dairesine sunarak takip başlatabilir. Şirket tarafından açılan davada davayı kayyım açmış ve temsil etmişse icra takibinin de kayyım tarafından açılması gerekir.

Borçlu yönetim kurulu üyesine icra emrinin tebliğ edilmesinden sonra borcun süresi içerisinde ödenmemesi hâlinde, borçlunun haczi mümkün mal, hak ve alacakları üzerinde cebri icra işlemlerine başvurularak tazminatın tahsili sağlanır. Şirket tarafından açılan davada şirket hem zarara uğrayan taraf hem de hükmedilen tazminatın maddi anlamda hak sahibidir. Bu nedenle icra takibinde alacaklı sıfatı şirkete ait olacak ve tahsil edilen tazminat doğrudan şirket malvarlığına dâhil olacaktır. İcra takibinin alacaklısı şirket olduğundan takip talebine şirketin IBAN numarası yazılmalıdır.

4.2 Pay Sahibi Tarafından Açılan Tazminat Davasında Verilen Hükümün İcra Takibine Konulması

Pay sahibinin açtığı sorumluluk davasında hükmedilen tazminatın dolaylı zarar mı yoksa doğrudan zarara mı dayalı olduğuna dayalı olarak ilâmın icraya koyulma süreci ve özellikle takip talebi farklılık göstermektedir.

4.2.1 Doğrudan Zarar Davalarında Takip Talebinin Düzenlenmesi

Pay sahibi davacı doğrudan zarar nedeniyle kendi lehine hükmedilen tazminatı icra takibine koyar ve takip talebinde alacağın kendi adına ödenmesini ister. Söz konusu takip talebinde takip konusu ilâmda hükmedilen asıl alacak, faiz, yargılama giderleri ve vekâlet ücreti gibi kalemler ayrı ayrı ve hüküm fıkrasına uygun biçimde gösterilmelidir.

Ödemenin doğrudan zarar gören davacıya yapılması gerektiğinden, uygulamada ödeme için davacının kendi banka hesap bilgilerinin, özellikle IBAN numarasının takip sürecinde açıkça gösterilmesi önem taşır. Böylece ilâmda davacı lehine hükmedilen tazminatın tahsilatının başka bir kişinin veya şirketin hesabına yönelmesi engellenmiş olur.

4.2.2 Dolaylı Zarar Davalarında Takip Talebinin Düzenlenmesi

Dolaylı zarar bakımından temel kural, tazminatın şirkete ödenmesidir. Pay sahibi söz konusu davayı açmış ve ilâmı icra takibine koymuş olsa dahi, şirket zararının karşılığı olan tazminat pay sahibine ödenemez. Bu nedenle takip talebinde, ilâmda hükmedilen tazminatın borçludan tahsil edilerek şirkete ödenmesi gerektiği açıkça belirtilmelidir.

Bu aşamada ödeme yönünün takip talebine somutlaştırılması bakımından şirketin banka hesap bilgilerinin ve IBAN numarasının gösterilmesi gerekir. Şirketin banka hesabının veya IBAN bilgilerinin tespit edilemediği hâllerde ise tahsilatın doğrudan pay sahibine yapılması yerine, bedelin icra dosyasında muhafaza edilmesi ve hak sahibine usulüne uygun biçimde aktarılmasının sağlanması gerekir. Bu hususun somut dosyada ilgili icra dairesiyle müzekkere yoluyla netleştirilmesi uygun olacaktır.

5. Yönetim Kurulunun Sorumluluğuna İlişkin Tazminat ve Diğer Alacakların Talep Edilmesi

Sorumluluk davası sonucunda hükmedilen asıl tazminat ile yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin de birbirinden ayrılması gerekir. Çünkü pay sahibinin dava açtığı durumda asıl tazminatın şirkete ödenmesi gerekirken, davacı sıfatından ve yargılama sonucundan doğan bazı fer-î hakların davacı pay sahibi bakımından ayrıca değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Bu durumun sonucu olarak icra takibinde ilâmın hüküm fıkrasında yer alan her bir kalemin niteliğinin ayrı ayrı belirlenmesi gerekir. Asıl tazminat bakımından şirketin hak sahipliği ile, yargılama giderleri ve vekâlet ücretine ilişkin hüküm bakımından davacının hak sahipliği birbirinden farklı olabilir. Dolayısıyla icra takibinin yalnızca “davayı kim kazandı?” sorusu üzerinden değil, ilâmın hangi kalemi kimin lehine hüküm altına aldığı dikkate alınarak yürütülmesi gerekir. Bu husus özellikle pay sahibi tarafından açılan sorumluluk davalarında önem kazanmaktadır. Pay sahibi davayı kazanmış olmakla birlikte şirketin uğradığı zararın karşılığı olan hükmedilen tazminat şirkete ödenecektir. Buna karşılık ilâmda ayrıca davacı lehine hükmedilmiş bir yargılama gideri veya vekâlet ücreti bulunması hâlinde, bu kalemlerin kime ait olduğu ilâmın hüküm fıkrası esas alınarak belirlenir.

Topaloğlu
Avukatlık Bürosu